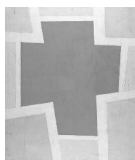

Καλώς ήλθατε
στην Ορθόδοξη Εκκλησία

ΦΡΕΝΤΕΡΙΚΑ ΜΑΘΙΟΥΣ-ΓΚΡΗΝ

Καλώς ήλθατε
στην Ορθόδοξη Εκκλησία

ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΙΣ ΓΩΝΙΕΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΗΣ

Μετάφραση
Ιωσήφ Ροηλίδης

Επιμέλεια έκδοσης
Βασίλης Αργυριάδης

Ἐν πλῶ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Welcome to the Orthodox Church*
Το έργο εκδόθηκε πρωτοτύπως από τις εκδόσεις
Paraclete Press, Brewster, Massachusetts, USA, 2015
Copyright © 2015 Frederica Mathewes-Green

© (Για την ελληνική έκδοση) Εκδόσεις Έν πλω
Κολοκοτρώνη 49, Αθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
www.facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Δεκέμβριος 2019

ISBN: 978-960-619-057-5

*Αφιερωμένο στον σύζυγό μου π. Γρηγόριο Mathewes-Green,
Στην τεσσαρακοστή επέτειο του γάμου μας.
Είσαι η αληθινή αγάπη μου, τώρα και στους αιώνες των αιώνων.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος του μεταφραστή.....	13
Εισαγωγή: Σπουδάζοντας την Ορθοδοξία.....	19

Μέρος πρώτο εντός του ναού

1. “Τις πύλες του μ’ ευχαριστία περάστε”	35
<i>Ο νάρθηκας, η προσκύνηση των εικόνων, το σημείο του σταυρού</i>	
2. “Οίκος του Θεού”	47
<i>Αρχιτεκτονικοί τύποι ναών, εικονογραφία, γιατί δεν υπάρχουν πάγκοι-έδρανα στις ορθόδοξες εκκλησίες, ο άγιος της ημέρας</i>	
3. “Έχοντας γύρω μας μια τόσο μεγάλη στρατιά μαρτύρων”	61
<i>Η αγάπη προς τη Θεοτόκο, οι πρεσβείες των Αγίων</i>	
4. “Πάνω σ’ αυτή την πέτρα”	83
<i>Ένα γρήγορο μάθημα ιστορίας, χωρισμός Ανατολής και Δύσης, Filioque, Συνοδικότητα</i>	
5. “Θυσία τον ύμνο μας”	95
<i>Βάπτισμα, αγιασμός, οι κίνδυνοι των λειτουργικών βιβλίων, η ομορφιά στη λατρεία, μουσική, παράδοση</i>	
6. “Μέτοχοι της θείας φύσεως”	121
<i>Θέωση, άγιοι, σκεπτικισμός, θαύματα</i>	
7. “Ιησού Χριστό, και μάλιστα σταυρωμένο”	143
<i>Η εικόνα της Σταύρωσης, πρότυπα εξιλέωσης, το φως του Θεού, θρήνοι για τον σταυρωμένο Χριστό</i>	

8. “Εικόνα του αόρατου Θεού” 159
*Εικονομαχία, το τέμπλο, εικόνες του Χριστού,
εικόνες της Θεοτόκου, η εικόνα πίσω από την εικόνα*

9. “Το σώμα σας είναι ναός του Αγίου Πνεύματος” 177
Εικόνες στην αψίδα, η Αγία Τράπεζα, θείες Ενέργειες, άγια λείψανα

10. “Στο άγιο του Θεού” 193
*Το αντιμήνσιο, έγκυρη Ευχαριστία,
λειτουργικά μέσα, διάφοροι Σταυροί*

Μέρος δεύτερο εντός της Λειτουργίας

11. “Συμφιλίωσε τον κόσμο” 207
*Άσπιλος σύλληψη, προπατορικό αμάρτημα, η αμαρτία ως ασθένεια,
η σωτηρία ως θεραπεία, ο Χριστός ως θριαμβευτής*

**12. “Χωρίς να καταλογίσει στους ανθρώπους
τα παραπτώματά τους”** 221
Η προσφορά της αγάπης, το νόημα των λύτρων

13. “Ο Κύριος είναι βασιλιάς αιώνιος” 233
*Αργοπορημένοι πιστοί, εξομολόγηση, νέο ημερολόγιο,
η αγάπη του Θεού, μετάνοια, ύμνοι στη Θεοτόκο*

14. “Κύριε, σπλαχνίσου μας” 253
*Έλεος, άφεση, η αγάπη και η συμπάθεια του Θεού,
η φύση της αμαρτίας*

15. “Ξύπνα, εσύ που κοιμάσαι” 273
*Ο Σατανάς, ο νους, η άγρυπνη προσευχή,
η παρουσία του Θεού στην καρδιά*

16. “Είναι η κατάλληλη στιγμή να ενεργήσεις, Κύριε”305
Καιρός, δογματική ανάπτυξη, ψάλλοντας τις Γραφές, έλεος

**17. “Διαλέξτε σήμερα τους θεούς
που θέλετε να λατρεύετε”**321

*Αγάπη και συγχώρηση, ο χειρισμός των Δώρων,
ελεύθερη θέληση, συνέργεια, η δύναμη της επιλογής*

18. “Όπου είναι συναγμένοι δύο ή τρεις”347

*Ο ασπασμός της ειρήνης, αγάπη και κοινωνία,
τα Τίμια Δώρα, Μυστήρια, καταληκτικές ευχές*

Μέρος τρίτο εντός της κοινότητας

19. “Όταν νηστεύετε”371

*Τηρώντας τη νηστεία, αναμένοντας τη συμφωνία των άλλων,
τυπικές στιγμές από την ώρα του καφέ*

20. “Καθένας μπαίνει σε πειρασμό”387

*Βραδινό τηλεφώνημα, η μάχη με τους πειρασμούς,
η λαχτάρα της αγιότητας, η προσευχή του ενός για τον άλλο*

**21. “Κάνετε μαθητές μου όλα τα έθνη,
βαπτίζοντάς τους”**393

*Βάπτισμα και Χρίσμα, εξορκισμός, ονόματα των αγίων,
Ευχέλαιο, οδυνηρή κόλαση*

22. “Ένα μεγάλο μυστήριο”417

*Πρώτος και δεύτερος γάμος, αρραβώνας, στέψη,
γάμος στον ουρανό, το καλύτερο κρασί*

23. «Έκτισε το σπίτι του πάνω στον βράχο»	431
<i>Αγιασμός οικίας, εικονοστάσι στο σπίτι, αυτοσχέδια ή δεδομένη προσευχή, ευλογία του φαγητού</i>	
24. “Τι θα γίνει με αυτούς που πέθαναν”	445
<i>Προετοιμασία του σώματος, η εορτή της Κοιμήσεως, η εορτή της Μεταμορφώσεως, το γεύμα της συγχώρησης (μακαριά), η κηδεία</i>	
Αντί Επιλόγου: “Πήγαινε και να κάνεις κι εσύ το ίδιο”	459
Σημαντικές εορτές του εκκλησιαστικού έτους	463
Σημειώσεις	464

Πρόλογος του μεταφραστή

Φαίνεται ότι στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος ο νηπιοβαπτισμός αποτελεί τον σχεδόν αποκλειστικό τρόπο εισαγωγής νέων μελών στην Εκκλησία. Κάθε ελληνική οικογένεια – ανεξάρτητα από το αν διατηρεί κάποια οργανική σχέση με την Εκκλησία – θεωρεί υποχρέωσή της να βαπτίσει το παιδί ή τα παιδιά της· η βάπτιση αποτελεί μία λίγο πολύ ένταξη του νεοφώτιστου στον εθνικό κορμό. Αποτελεί λίγο πολύ μια πρώιμη «εθνική ταυτότητα» του ανθρώπου· είναι –για τους περισσότερους– ένα είδος «ελληνοποίησης» του νηπίου. Από κει και πέρα οι περισσότερες βαπτίσεις χάνονται στους σκολιούς δρόμους της αδιαφορίας, της άγνοιας, της καθημερινής πρακτικής αθεΐας. Ας θυμηθούμε τις αθρόες «ελληνοποιήσεις» των Αλβανών μεταναστών τη δεκαετία του '90. Για να διευκολυνθεί η ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία χρησιμοποιήθηκε το μυστήριο του αγίου Βαπτίσματος εντελώς απροϋπόθετα ως κλειδί για την είσοδό τους. [Σε όσα φυσικά λέμε υπάρχουν πάντοτε οι ελάχιστες εξαιρέσεις]. Ας θυμηθούμε επίσης την εύστοχη (ελληνο)αμερικάνικη κινηματογραφική ταινία *My Big Fat Greek Wedding* (*Γάμος... αλλά ελληνικά*), η οποία μ' έναν δημιουργικό τρόπο διακωμωδεί τις εμμονές των ομογενών σε μια επιφανειακή «ελληνικότητα». Η κόρη της οικογένειας ερωτεύεται έναν άνδρα αγγλοσαξωνικής καταγωγής (Ian Miller, ηθοποιός John Corbett). Σύμφωνα με το δίκαιο που πρεσβεύει η οικογένεια, ο υποψήφιος γαμπρός, «ο εξ εθνών», πρέπει να γίνει «Έλληνας» με τη... βάπτισή του στην Εκκλησία. Η σκηνή της βάπτισής του είναι ιλαροτραγική.

Όταν τελείται η θεία Λειτουργία, αμέσως μετά τα αναγνώσματα και το κήρυγμα, υπάρχουν οι ευχές υπέρ των κατηχουμένων. Στη λειτουργική πρακτική της Ελλαδικής Ορθόδοξης Εκκλησίας οι ευχές αυτές είτε παραλείπονται είτε εκφωνούνται για λόγους παραδοσιακότητας: δίχως συγκεκριμένα ονόματα, αφού δεν υπάρχουν κατηχούμενοι στην Ελλάδα. Όχι μόνο δεν προσέρχονται ενήλικες στην

Εκκλησία κατόπιν μεταστροφής τους, αλλά παρά τα φαινόμενα – δεν υπάρχουν στατιστικές έτσι κι αλλιώς– οι άνθρωποι, που κάποτε είχαν βαπτισθεί ως νήπια, απομακρύνονται ταχέως. Υπάρχουν μόνο –ακόμη άραγε;– κατηχητικά σχολεία για τα παιδιά που λέγονται κατηχητόπουλα: ομάδες που χρησιμοποιούν μάλλον αφελείς ιστοριούλες και χαμηλού λογοτεχνικού επιπέδου σκετσάκια, για να προωθήσουν μία ιδέα εκκλησιαστικότητας που δεν έχει καμία βάση. Στην ουσία, μία προσκοπική, ευσεβιστική νοοτροπία, που εξακολουθεί η Εκκλησία να την αντιμετωπίζει με σοβαρό τρόπο.

Υπάρχει στην Ελλάδα μια εκτεταμένη θρησκευτικοποίηση του εκκλησιαστικού γεγονότος. Ακούς συνέχεια φράσεις ότι «η Εκκλησία ανήκει στα θέσφατα του έθνους», «αποτελεί πολιτιστική κληρονομιά», «ταυτότητα του Έλληνα». Ακούς ότι, «ναι μεν δεν εκκλησιάζομαι αλλά πιστεύω». Μια τέτοια όμως Εκκλησία δεν σώζει. Μπορεί μόνο να βοηθά την πολιτεία να επιβιώνει σ' έναν κόσμο που μεταβάλλεται γοργά, ανταλλάσσοντας την ήσυχη και ευδαίμονα παρουσία της με μια ηγεμονική θέση στην κοινωνία.

Κατά συνέπεια, το βιβλίο αυτό υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να φανεί παράδοξο στον Έλληνα αναγνώστη. Είναι μια σύγχρονη κατήχηση. Μεταφέρει μια λειτουργική εμπειρία, ζωντανή σε πολλές τοπικές ορθόδοξες Εκκλησίες ανά τον κόσμο. Εκκλησίες που αποτελούν μειοψηφία του ντόπιου πληθυσμού, σε πλήρως εκκοσμικευμένες κοινωνίες, Εκκλησίες με υψηλή εκκλησιολογική και θεολογική αυτοσυνειδησία. Εκεί ο νηπιοβαπτισμός αποτελεί επίσης τη συνηθισμένη πρακτική της Εκκλησίας: οι γονείς που αισθάνονται την κλήση τους ως μελών της Εκκλησίας, επιλέγουν αυτοί με την έγκριση της κοινότητας τον ανάδοχο του παιδιού. Η βάπτιση συνήθως λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο της θείας Λειτουργίας, με παρούσα όλη τη σύναξη χωρίς ιδιαίτερες προσκλήσεις και τερατώδεις «αισθητικές» επεμβάσεις. Το βιβλίο του πατρός Αλέξανδρου Σμέμαν, *Εξ Ύδατος και Πνεύματος* (Αθήνα: Δόμος, 1984), αποτελεί μία από τις καλύτερες εισαγωγές στο μυστήριο του Βαπτίσματος. Σε μια εποχή που

τα μυστήρια του Βαπτίσματος και του Χρίσματος έχουν καταστήσει μια ιδιωτική-ατομική υπόθεση, αποκομμένα από το μυστήριο της Ευχαριστίας και από την κοινωνική-ευχαριστιακή συνείδηση της Εκκλησίας, έρχεται το βιβλίο αυτό να μας υπενθυμίσει πρωταρχικά την αρχαία πράξη και τάξη της Εκκλησίας, τη συνεχώς όμως και πάντοτε παρούσα δυνάμει και αληθεία, παρά την ιστορική αλλοτρίωσή της. Και ο λόγος αυτός της αρχαίας Παράδοσης μας λέει πως και το Βάπτισμα και το Χρίσμα, και οποιαδήποτε άλλη αγιαστική ενέργεια, δεν είναι μια ιδιωτική υπόθεση που αφορά την ατομική μας ευσέβεια στην καλύτερη περίπτωση, ή το κοινωνικό μας status και αυτοπροσδιορισμό στη χειρότερη, αλλά είναι ενοποιές της Εκκλησίας ενέργειες και αφορούν όλο το πλήρωμα που συμμετέχει στην ευχαριστιακή σύναξη του Βαπτίσματος ή του Γάμου.

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, υπάρχει η πλειονότητα των ανθρώπων που αδιαφορεί πλήρως για την πνευματική διάσταση της ζωής, για τα μέγιστα ερωτήματα σχετικά με τη ζωή. Υπάρχουν όμως και κάποιοι που αποδύονται σ' έναν πνευματικό αγώνα, για να ανακαλύψουν τις απαντήσεις στα έσχατα ερωτήματα. Άλλοι τις αναζητούν σε πνευματικές παραδόσεις της Ανατολής, άλλοι στη βαθιά σοφία παραδόσεων της μητέρας γης και άλλοι σε πρακτικές και φιλοσοφίες που άνθισαν σε περασμένους καιρούς. Κάποιοι λίγοι φθάνουν μέσα από σκολιούς δρόμους και μεγάλη προσπάθεια στις πύλες της Ορθόδοξης Εκκλησίας και αναζητούν εκεί το χαμένο νόημα του κόσμου. Είναι πλέον στα χέρια της Εκκλησίας να τους καθοδηγήσει σωστά και να μην τους αφήσει να απογοητευθούν με άτοπες ενέργειες και καταστάσεις. Αυτοί είναι οι κατηγούμενοι που προσέρχονται ενσυνείδητα στο λουτρό της παλιγγενεσίας. Θα ενταχθούν για κάποιο διάστημα σε κατηχητικές τάξεις που λειτουργούν στο πλαίσιο της ενορίας, μέχρι τη στιγμή της βάπτισής τους. Όλα αυτά σε άλλες τοπικές ορθόδοξες Εκκλησίες· όχι, ατυχώς, σε αυτή της Ελλάδας.

Διαβάζοντας το βιβλίο αυτό ένιωσα πολύ οικείος με όλα όσα